

Expertiseprofiel MGZ-VG Verpleegkundige Complexe Zorg.

1 Inleiding

Het expertiseprofiel MGZ-VG Verpleegkundige Complexe Zorg (verder MGZ-VG-verpleegkundige Complexe Zorg) is vakinhoudelijk aanvullend op de functieomschrijving van de hbo-verpleegkundige. Het expertiseprofiel omschrijft niet de generieke taken met de bijbehorende competenties van de hbo-verpleegkundige, maar alleen de taken en competenties toegespitst op het expertise gebied binnen de MGZ-VG Verpleegkundige Complexe Zorg¹.

De aanvullende omschrijving is dan ook gericht op het werkgebied van de MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg. Bij de totstandkoming is eruit gegaan van de CANMEDS-rollen van de verpleegkundige, de competenties vanuit de landelijk notitie MGZ-functie waarin de medisch-generalistische zorg omschreven staat. Daarnaast sluit deze profielomschrijving aan bij de omschrijving van de expertise gebieden van de V&VN van Gerontologie Verpleegkundige en Geriatrische Verpleegkundige.

De functie van het expertiseprofiel: bewoners, cliënten, patiënten met een complexe zorgvraag vormen een doelgroep met een specifieke zorg- en ondersteuningsbehoefte op zowel welzijn, gezond zijn als menszijn. De professionele ondersteuners van bewoners, cliënten, patiënten met complexe zorgvragen moeten dan ook over specifieke doelgroep expertise,- en competenties beschikken. De verdiepende expertiseprofielen zijn voor organisaties een hulpmiddel om opleidingen te ontwikkelen of de vraag van de organisatie te verhelderen naar organisaties die opleidingen aanbieden. Ook kunnen de profielen een hulpmiddel zijn om bestaande opleidingen te toetsen. Het expertiseprofiel kan ook een functie vervullen in het HR-beleid van de organisatie. Bijvoorbeeld als informatiebron om na te gaan in hoeverre medewerkers beschikken over de benodigde competenties, om de opleidingsbehoeften te inventariseren, of als hulpmiddel bij de werving en selectie van medewerkers of de ontwikkeling van medewerkers. Het expertiseprofiel sluit aan op het opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030 en het beroepsprofiel *Begeleider in de Gehandicaptenzorg*, variant coördinerend begeleider (VGN, Utrecht 2022), door Stichting Arbeidsmarkt Gehandicaptenzorg.

In het opleidingsprofiel wordt een nieuwe definitie op gezondheid op basis van de visie Positieve gezondheid (Huber) gehanteerd: Niet de aandoening staat centraal, maar het voorkómen of verergeren ervan en de bekwaamheid van mensen om daarmee om te gaan in hun dagelijks leven. Dit profiel beschrijft de beoogde, op de Complexe Zorg in de gehandicaptenzorgsector toegespitste, expertise van de verpleegkundige, waarbij de ontwikkelingen in de zorg vragen om een voortdurend proactief meebewegen van de zorgprofessional.

2 Geschiedenis van MGZ in de Gehandicaptenzorg

De gehandicaptenzorg kenmerkt zich door de enorme diversiteit in zorgvragers. In Nederland zijn er 1,4 miljoen mensen met een verstandelijke beperking met een ondersteuningsvraag (FWG-Trendrapport Gehandicaptenzorg, 2022). Daarnaast ontvangen ook mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH), mensen met ernstige motorische of lichamelijke beperkingen of auditieve/visuele beperkingen, en mensen met een ernstige meervoudige beperking zorgondersteuning in de gehandicaptenzorg. Ook kan er sprake zijn van mensen met een syndroom, een psychiatrische aandoening of verslaving naast de verstandelijke beperking.

---

¹ [MGZ hier anders dus dan verpleegkundige beroepsuitoefening in de maatschappelijke gezondheidszorg](#)

Vanaf de jaren zeventig, geïnspireerd door de antipsychiatrie is het medische model naar een democratisch model ontwikkeld. Ondersteunen bij zelfredzaamheid, optimaliseren van kwaliteit van bestaan, autonomie of zeggenschap van de cliënt zijn hedendaags belangrijke waarden in de gehandicaptenzorg, waardoor de focus de afgelopen decennia heeft gelegen op het ondersteunen bij het 'gewone leven'.

Een hogere levensverwachting, vergrijzing en veranderingen in de maatschappij waarbij inclusie de norm is en er van de burger steeds meer zelfredzaamheid wordt verwacht op het gebied van gezondheidsvaardigheden, dragen bij aan de complexiteit van zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.

De ontwikkelingen binnen de gezondheidszorg, zoals wet- en regelgeving (WLZ, WMO) en krapte op de arbeidsmarkt binnen de MGZ, hebben ertoe geleid, dat er meer aandacht voor preventie - zoals vroegtijdige signalering van gezondheidsrisico's -, meer aandacht voor zelfmanagement en versterking van de eerstelijnsgezondheidszorg noodzakelijk is. Hierin is bij uitstek de rol van de MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg in weggelegd.

De MGZ-VG verpleegkundigen Complexe Zorg kunnen, in samenwerking met de cliënt, zijn omgeving en andere disciplines, cliënten met een verstandelijke beperking beter begrijpen en begeleiden en zodoende een bijdrage leveren aan toegang tot Medisch Generalistische Zorg voor **alle** mensen met een verstandelijke beperking, ongeacht hun verblijfplaats.

3 De doelgroep

De VB-cliënt kenmerkt zich door een of meerdere stoornissen in de ontwikkeling van cognitieve-, lichamelijke-, sensomotorische-, emotionele- en gedragsvaardigheden. Er wordt voor deze cliënten gestreefd naar optimaal kwaliteit van leven. Door deze ontwikkelstoornis kennen zij een meer of mindere mate van kwetsbaarheid in hun bestaan. Van de MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg wordt gevraagd dat zij diepgaande kennis heeft van ontwikkelstoornissen en syndromen met een verstandelijke beperking tot gevolg, aangevuld met de kennis van de bijbehorende somatiek en 'medical alerts'. Ook moet zij kennis hebben van de gedrags-, psychologische en sociale impact ervan. Zij moet in staat zijn om in alle stadia en uitingsvormen van deze ontwikkelstoornissen de begeleiding en ondersteuning te bieden aan cliënten en hun omgeving. De doelgroep van een MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg kan bestaan uit:

- Mensen met een ernstig meervoudige beperking (EMB)
- Mensen met een mobiele beperking i.c.m. een verstandelijke beperking
- Mensen met een ernstige verstandelijke beperking tot zwakbegaafdheid (EVB- LVB/ZB)
- Mensen met syndromen i.c.m. verstandelijke beperking
- Mensen met psychiatrische aandoeningen, verslaving of ontwikkelingsstoornissen i.c.m. verstandelijke beperking
- Mensen met ernstige gedragsstoornissen i.c.m. verstandelijke beperking
- Kinderen en jongeren met een verstandelijke beperking
- Mensen met een geriatrische of verpleeghulpvraag i.c.m. een verstandelijke beperking
- Mensen met NAH
- Mensen die zorg ontvangen in de eindfase van het leven; de palliatieve zorg aan de VB.
- Mensen met een forensische zorgvraag i.c.m. een verstandelijke beperking

De omschreven doelgroep voor een groot deel voor zijn/ haar achttiende levensjaar als een persoon met een verstandelijke beperking zijn omschreven en daardoor in meer of mindere mate passende zorg hebben ontvangen. Maatschappelijke ontwikkelingen, in combinatie met beter kunnen (h)erkennen van een (lichte) verstandelijk beperking leidt tot een toename aan zorgvragers in de gehandicaptenzorg vanuit de psychiatrie, forensische psychiatrie en maatschappelijke ondersteuning.

4 De werkomgeving

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg kan werkzaam zijn binnen verschillende settings in de ambulante tot intensieve GZ-zorg, binnen de WLZ of WMO. Uitgangspunt is dat de verpleegkundige tegelijkertijd meerdere zorg settings bediend, of meerdere (clusters van) woningen/caseload van meerdere cliënten (caseload 100 cliënten op 1 FTE als indicatieve norm).

Cliënten wonen:

- Op een instellingsterrein/intensieve zorglocaties
- Kleinschalige woning in de wijk
- Thuis bij ouders
- Zelfstandig, ontvangen ambulante ondersteuning
- Regionale poli

De verpleegkundige werkt in een gespecialiseerd multidisciplinair team (multidisciplinair, transdisciplinair en/of interdisciplinair) samen met de cliënt en zijn begeleidingsschil). Zij doen dit met onder andere de volgende kerndisciplines gespecialiseerd op het kennisgebied MGZ-functie:

- Huisarts
- Arts VG/Specialist Ouderengeneeskunde
- Verpleegkundig Specialist/Physician Assistant (VS/PA)
- (Verpleegkundige DigiContact/Praktijkverpleegkundige)

En verder:

- Orthopedagoog
- Fysiotherapeut
- Logopedist
- Ergotherapeut
- Diëtist
- Overige disciplines van andere zorgaanbieders, zoals psychiater, SPV/casemanager, psychotherapeut.

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg moet beschikken over basiskennis van:

- Anatomie, ontwikkelingspsychologie, syndromen, Positieve Gezondheid, Triage, Stepped-Care en MGZ.
- Oorzaken en vormen van verstandelijk beperkingen, syndromen en medical alerts die daarbij horen.
- De gevolgen van verstandelijke beperking (cognitief, emotioneel, sensitief, psychisch etc.), alsmede de interactie tussen diverse functiestoornissen en de betekenis daarvan voor het functioneren van de VB-cliënt en zijn omgeving in het dagelijks leven.
- De invloed van persoons- en omgevingsfactoren op het functioneren en het gedrag van de VB-cliënt.
- Communicatieve vaardigheden, omtrent gezondheidsvoorlichting en preventie
- Methodieken zoals motiverende gespreksvoering, eigen initiatief model
- Coachende vaardigheden
- Didactische vaardigheden (op intstuctie/toetsingsniveau)

5 Uitwerking van de CanMEDS- rollen

Bij het uitwerken van het expertise profiel MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg zijn de CanMEDS-rollen vertaald naar de competentie(s) die passen bij het MGZ-VG verpleegkundige profiel en sluiten aan op de generieke competenties van de HBO verpleegkundige.

Rol 1: Bachelor verpleegkundige

Verleent integrale zorg door zelfstandig alle voorkomende (inclusief voorbehouden en risicovolle) verpleegkundige handelingen in hoog complexe zorgsituaties uit te voeren met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving en vanuit een holistisch perspectief, in afstemming met de behoeften en omstandigheden van de cliënt. Ze hanteert hierbij een visie op verplegen, die aansluit bij Positieve Gezondheid en het Stepped-Care werken, waarbij de zorg zo dicht mogelijk bij de individuele cliënt, afgestemd op individuele behoeften en omstandigheden plaatsvindt.

Binnen het verpleegkundig proces verzamelt en analyseert zij continu procesmatig gegevens gericht op het vaststellen van vragen, problemen en mogelijkheden van de zorgvrager of doelgroepen, en het kiezen van daarbij passende zorgresultaten en interventies binnen de MGZ/Stepped-Care ladder. Daarbij staat centraal, dat ze feitelijke, dreigende of mogelijke gezondheidsproblemen vast stelt, voorkomt of behandelt.

De verpleegkundige wijst de MGZ-zorg intra- en interprofessioneel toe op basis van de complexiteit van zorg. De verpleegkundige werkt interprofessioneel samen met andere disciplines, afdelingen en organisaties en betreft waar noodzakelijk zorginhoudelijke netwerken. De verpleegkundige werkt hierbij samen met de zorgvrager (en zijn begeleidingsschil) en komt op voor het belang van de zorgvrager binnen de mogelijkheden van de zorgverlening. De verpleegkundige borgt proactief de continuïteit van de MGZ-zorg

Rol 2: Communicator

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg stemt haar communicatie af op de individuele zorgvrager en/of zijn begeleidingsschil. Zij neemt de individuele behoeftes en omstandigheden van de zorgvrager hierbij in acht. Zij kan hierbij actief luisteren naar de zorgvrager en de begeleidingsschil, ze informeren en in staat stellen gewogen keuzes te maken in de MGZ-zorg. De verpleegkundige maakt hierbij adequaat gebruik van gesprekstechnieken en van (digitale) communicatiemiddelen en -vormen. Ze laat op natuurlijke manier zien gids, coach, expert of adviseur te zijn, afhankelijk van het moment en van de omstandigheden. Evalueren van de bedoelde en onbedoelde resultaten en gevolgen van de eigen communicatie heeft de verpleegkundige zich eigen gemaakt, waarbij ook de (impliciete) oordeelsvorming van keuzes in de communicatie worden betrokken, alsmede de wijze waarop er wordt gecommuniceerd.

Rol 3: Samenwerkingspartner Kennis

Binnen de MGZ ondersteunt de verpleegkundige de zorgvrager en de begeleidingsschil bij het samen beslissen over de MGZ-zorg die de cliënt nodig heeft en het beste bij de individuele persoon past teneinde een zo groot mogelijke kwaliteit van bestaan te bereiken voor die cliënt. Dit doet zij vanuit een goede relatie op- en afbouw, passend bij het moment en behoefte van zorgvraag. De MGZ-verpleegkundige vertaalt de zorgvraag naar de diverse treden op de MGZ Stepped-Care ladder, zowel naar boven als naar beneden toe. Ze werkt hierbij op een gelijkwaardige manier samen met andere leden van de verpleegkundige discipline, binnen en buiten de eigen zorgorganisatie, met betrekking tot het ontwerpen, uitvoeren en regisseren van de zorg. Daarnaast werkt ze vanuit de eigen beroepsidentiteit en deskundigheid op een gelijkwaardige manier samenwerken met andere beroepsprofessionals, binnen en buiten de MGZ en eigen zorgorganisatie, met betrekking tot ontwerpen, uitvoeren en regisseren van de zorg.

Rol 4: De reflectieve EBP-professional

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg wil kritisch zijn, wil begrijpen, wil bereiken, wil delen, wil vernieuwen en wil weten. Ze maakt hierbij gebruik van de kennis van anderen, door middel van de best beschikbare wetenschappelijke kennis, de professionele expertise, en de voorkeuren en wensen van de zorgvrager. Zo nodig is zij in staat om zelfstandig onderzoek te doen naar 'best-practice' voorbeelden en weet zij gewogen en beargumenteerd van richtlijnen en standaarden af te wijken als de individuele behoeften en omstandigheden van een cliënt daarom vragen. Ze doet een actieve bijdrage aan het ontwikkelen van haar eigen kennis en vaardigheden en ook die van anderen. Ze geeft blijk van een voortdurende gevoeligheid voor de normen en waarden van alle betrokkenen in het zorgproces om persoonsgerichte zorg te kunnen bieden. Ze schuwt hierbij niet om te reflecteren op haar eigen handelen en dat van haar collega's/team binnen de MGZ Stepped-Care ladder.

Rol 5: Gezondheidsbevorderaar

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg heeft expertise op het signaleren van feitelijke of dreigende gezondheidsproblemen en biedt ondersteuning bij het realiseren van gezond gedrag van de zorgvrager en de begeleidingsschil in relatie tot (potentiële) gezondheidsproblemen. Is in staat om proactief gedrag van de zorgvrager en begeleidingsschil te analyseren, dat kan leiden tot gezondheidsproblemen. Kan met behulp van een preventiemodel (screening) risicofactoren bij (potentiële) gezondheidsproblemen van cliënten met een verstandelijke beperking of bij een bepaald syndroom. Kan ondersteunen bij het implementeren van interventies voor de individuele cliënt, cliëntgroepen en/of hun omgeving ten aanzien van gezondheidsbevordering, bijvoorbeeld op het gebied van leefstijl.

Rol 6: Leider

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg is in staat om stil te staan bij zichzelf, haar eigen kracht en de eigen kwaliteiten om daardoor eigenschappen te ontwikkelen die haar in staat stellen zich als verpleegkundige te blijven ontwikkelen. Hierdoor ontwikkelt ze beroepsidentiteit van waaruit ze samengewerkt met collega's van eigen en andere professies én met cliënten en begeleidingsschil ten behoeve van passende zorg binnen de Stepped-Care MGZ-zorg. Ze past op grond van kennis, morele sensitiviteit en moed, persoonlijk, vakinhoudelijk en organisatorisch leiderschap toe.

Rol 7: Kwaliteitsbevorderaar

De MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg voert en borgt op een methodische en kritische wijze de kwaliteit van de verpleegkundige zorg uit vanuit en naar de MGZ Stepped-Care ladder. Ze levert een proactieve bijdrage aan activiteiten in het kader van kwaliteitsborging gericht op het systematisch expliciteren, evalueren en bijsturen van het professionele handelen en de (patiënt-)veiligheid binnen de MGZ. Daarbij handelt en gedraagt de MGZ-VG verpleegkundige Complexe Zorg zich naar de professionele standaarden en neemt verantwoordelijkheid in al het eigen handelen. Ze overziet zorginhoudelijke, economische, duurzaamheidsbelangen en organisatiebelangen binnen de verschillende zorgsettings binnen de Gehandicaptenzorg en neemt initiatief om kwaliteit van zorg te verbeteren.